

Odpowiedzialność antymonopolowa w holdingu – w poszukiwaniu celu odpowiedzialności przebijającej

Powszechność grup spółek we współczesnym pejzażu gospodarczym stwarza wiele nowych wyzwań prawnych. Obecnie obowiązujące regulacje były tworzone z myślą o samodzielnych jednostkach, prowadzących działalność samodzielnie, we własnym interesie i na własny rachunek. Wraz z pojawieniem się zgrupowań spółek, składających się z kilku, kilkunastu, a nawet kilkuset formalnie odrębnych podmiotów, działających kolektywnie, fundamentalne zasady przyświecające twórcom współczesnych kodeksów zostały poddane w wątpliwość. Poszukiwanie szczególnych reguł tworzenia, funkcjonowania, a w szczególności odpowiedzialności w ramach tzw. holdingów stało się jednym z wiodących problemów wielu dziedzin prawa. Poza prawem spółek, w którym temat ten od lat cieszy się dużym zainteresowaniem, szczególnie ciekawym obszarem regulacji jest w tym zakresie prawo konkurencji, lokujące się na pograniczu prawa publicznego i prywatnego, zharmonizowane na poziomie unijnym. Bezpośrednim impulsem dla podjęcia badań nad odpowiedzialnością antymonopolową w holdingu są natomiast nowoprojektowane regulacje, wprowadzające do polskiego porządku prawnego – w ślad za standardami unijnymi – odpowiedzialność za naruszenie prawa konkurencji przed podmiot wywierający decydujący wpływ na bezpośredniego naruszcyciela (projekt RCL nr UC69).

Celem projektu jest analiza przesłanek odpowiedzialności antymonopolowej w holdingu oraz odpowiedź na pytanie: jaki jest rzeczywisty cel odpowiedzialności przebijającej (tj. zarówno administracyjnej, jak i cywilnej odpowiedzialności za działania innej spółki wchodzącej w skład tego samego holdingu) w prawie konkurencji, w świetle utrwalonej praktyki decyzyjnej unijnego organu antymonopolowego? Pytanie to jest szczególnie aktualne w kontekście najnowszego orzecznictwa, wskazującego na możliwość poniesienia odpowiedzialności odszkodowawczej przez spółkę zależną z tytułu szkody wyrządzonej naruszeniem prawa konkurencji przez spółkę dominującą. Wstępne badania sugerują, że wbrew założeniom Komisji Europejskiej i Trybunału Sprawiedliwości, celem tym nie jest bynajmniej prewencja lub konieczność zapewnienia efektywności prawa, lecz zwiększenie represji. Projekt zakłada precedensowe porównanie odpowiedzialności antymonopolowej z ogólnymi zasadami odpowiedzialności zastępczej (z tytułu zachowań innego podmiotu) w innych reżimach odpowiedzialności. Poza tradycyjną już w naukach prawnych metodą dogmatyczną, w badaniach wykorzystana zostanie również w szerokim zakresie metoda prawno-porównawcza oraz ekonomiczna analiza prawa. Szczególnie istotnym punktem odniesienia będzie system prawa amerykańskiego i niemieckiego.

Wyniki badań zostaną wykorzystane i upowszechnione na kilka sposobów. Przede wszystkim, zwińczeniem projektu będzie opublikowana w renomowanym wydawnictwie monografia w języku angielskim. Ze względu na europejski, a nawet globalny wymiar omawianych problemów, publikacja będzie stanowić ważny – i pierwszy polski – głos w dyskusji nad przebijającą odpowiedzialnością antymonopolową. Dodatkowo, w związku z planowaną nowelizacją polskiej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, planowana jest publikacja artykułu naukowego w polskim czasopiśmie. Szczególnie wartościowym sposobem upowszechnienia wyników badań będzie również ich prezentacja na konferencjach naukowych, które stanowiąc będą okazję do poddania kluczowych tez projektu pod dyskusję na poziomie międzynarodowym.